

Proiect “**VioGen – RoJust**” –
**acțiune strategică în scopul implementării efective a standardelor Consiliului
Europei privind drepturile omului.**

Proiectul VioGen - RoJust vizează îmbunătățirea măsurilor de protecție împotriva violenței domestice și a violenței de gen prin consolidarea capacității autorităților române de asigurare a implementării adecvate a cadrului legislativ privind protecția și nediscriminarea victimelor.

În vederea creșterii accesului specialiștilor la informații relevante în materia violenței domestice și a violenței de gen au fost traduse mai multe hotărâri reprezentative ale Curții Europene a Drepturilor Omului. Traducerea fiecărei hotărâri reprezintă o selecție a paragrafelor relevante privind faptele, încadrarea juridică a acestora, raționamentul CEDO și soluția pronunțată. Versiunile oficiale ale hotărârilor, în limbile în care au fost redactate pot fi consultate pe pagina de internet a CEDO: <https://hudoc.echr.coe.int/>.

Proiectul “VioGen - RoJust” este implementat de Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, în calitate de Promotor al proiectului, în parteneriat cu: Centrul FILIA, Asociația TRANSCENA, Asociația ANAIS și Asociația GRADO. Proiectul beneficiază de un grant în valoare de aproximativ 732 de mii de euro oferit de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE în cadrul Programului Dezvoltare Locală, administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Conținutul acestui document nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE.

Lucrăm împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă.

Pentru informații suplimentare despre proiect, vă rugăm să accesați www.eeagrants.ro și www.frds.ro.

Promotor proiect:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

Parteneri proiect:

Traducere realizată de Asociația GRADO
Traducător: Simona-Teodora Săsărman

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A TREIA

CAUZA OPUZ ÎMPOTRIVA TURCIEI

(Cererea nr. 33401/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOUG

9 iunie 2009

DEFINITIVĂ

09/09/2009

Această hotărâre a devenit definitivă în temeiul articolului 44§din Convenție

În cauza Opuz împotriva Turciei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Treia) reunită într-o cameră compusă din:

Josep Casadevall, *Președinte,*

Elisabet Fura-Sandstrom,

Corneliu Bîrsan,

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

Ineta Ziemele,

Işil Karakaş, *judecători,*

și Santiago Quesada, *Grefier de Secție,*

După ce au deliberat în camera de consiliu la 7 octombrie 2008 și 19 mai 2009,

Pronunță prezenta hotărâre, care a fost adoptată la cea din urmă dată menționată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 33401/02 îndreptată împotriva Republicii Turcia, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Nahide Opuz („reclamanta”) a sesizat curtea la data de 15 iulie 2002, în temeiul articolului 34 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanta a fost reprezentată de domnul M. Beștaș, avocat practicant în Diyarbakir. Guvernul turc („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul lor guvernamental.

3. Reclamanta a pretins, în particular, că autoritățile Statului au eșuat să o protejeze pe ea și pe mama ei de violența domestică, fapt care a rezultat în moartea mamei sale și în relele tratamente îndreptate împotriva propriei persoane.

4. La 28 noiembrie 2006 Guvernul a fost notificat de către Curte în legătură cu cererea reclamantei. În temeiul prevederilor articolului 29§2 din Convenție, a decis să analizeze fondul cererii în același timp cu admisibilitatea sa.

5. Au fost primite observațiile părților terțe de la Interights (Centrul Internațional pentru Protecția Juridică a Drepturilor Omului), căruia Președintele i-a acordat permisiunea de a interveni în Procedură (articolul 36§2 din Convenție și Articolului 44§2 din Regulamentul Curții). Guvernul a răspuns acestor observații (Articolul 44§5).

6. La 7 octombrie 2007 a avut loc o audiere cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei în clădirea Curții de la Strasbourg (articolul 59§3).

Au apărut în fața Curții:

(a) pentru Guvern

Doamna D.Akcay, Co-agent,

Doamna E.Demir,

Doamna Z.Gokşen Acar,

Domnul G.Şeker,

Doamna G.Buker,

Doamna E.Ercan,

Domnul M.Yardimci, consilieri:

(b) pentru reclamantă

Domnul M.Beștaș

Doamna A.Başer, avocați

(c) Terț intervenient, Interights

Doamna A.Coomber, avocat senior

Doamna D.I.Straisteanu, avocat

Curtea a ascultat pledoariile susținute de doamna Akcay, domnul Beștaș și doamna Coomber.

FAPTELE

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamanta s-a născut în 1972 și locuiește în Diyarbakir.

8. Mama reclamantei s-a căsătorit cu A.O. printr-o ceremonie religioasă. În 1990, reclamanta a început o relație cu H.O., fiul lui A.O., și s-au mutat împreună. S-au căsătorit în mod oficial la 12 noiembrie 1995. Au avut trei copii, născuți în 1993, 1994 și 1996. Reclamanta și H.O. au avut certuri aprinse chiar de la începutul relației lor. Faptele prezentate mai jos nu au fost contestate de Guvern.

A. Primul atac al lui H.O. și al lui A.O. asupra reclamantei și a mamei acesteia

9. La 10 aprilie 1995 reclamanta împreună cu mama ei au depus o plângere la Biroul Parchetului din Diyarbakir, susținând că H.O. și A.O. le ceruseră bani, le bătuseră și amenințaseră că le vor omorî. Au pretins de asemenea că H.O. împreună cu tatăl lui voiau să aducă alți bărbați în casă.

10. În aceeași zi, reclamanta și mama acesteia au fost examinate de un doctor. Raportul medical al reclamantei înregistrează contuzii pe corpul acesteia, o echimoză și o umflătură la arcada stângă, precum și urme de unghii în zona gâtului. Raportul medical al mamei reclamantei înregistrează de asemenea contuzii și umflături pe corp. La 20 aprilie 1995 au fost întocmite rapoarte definitive care confirmau constatările primului raport și care afirmau că leziunile în chestiune erau suficiente pentru a justifica o absență de cinci zile de la serviciu a reclamantei și a mamei acesteia.

11. La 25 aprilie 1995 procurorul public i-a pus sub acuzare pe H.O. și pe A.O. pentru amenințări cu moartea și vătămare corporală. La 15 iunie 1995 prima instanță a sistat cauza deoarece reclamanta și mama ei își retrăseseră plângerile și astfel nu mai exista bază legală pentru continuarea procedurilor în temeiul articolului 456§4 al Codului Penal.

12. La 11 septembrie 1995 a doua instanță din Diyarbakir de asemenea i-a achitat pe pârâți pentru acuzațiile de amenințări cu moartea pe motivul lipsei dovezilor și au sistat urmărirea penală pentru vătămare corporală, notând faptul că această cauză fusese audiată anterior de prima instanță din Diyarbakir.

B. Al doilea atac al lui H.O. comis împotriva reclamantei

13. La 11 aprilie 1996, în timpul unei altercații, H.O. a bătut-o grav pe reclamantă. Raportul medical întocmit cu această ocazie a înregistrat sângerarea de suprafață a ochiului drept al reclamantei, sângerarea urechii drepte, o echimoză pe umărul stâng și dureri de spate. Raportul a concluzionat că leziunile reclamantei erau suficiente pentru a-i pune viața în pericol. În aceeași zi, la cererea unui procuror public și prin hotărârea unui singur judecător, H.O. a fost plasat în arest preventiv.

14. La 12 aprilie 1996 procurorul public a inițiat rechizitoriu înaintea curții penale din Diyarbakir, acuzându-l pe H.O. de vătămare corporală în stare agravantă în temeiul 456§2 și 457§1 din Codul Penal.

15. La 15 aprilie 1996 H.O. a depus o petiție către Președintele primei instanțe, solicitând eliberarea sa în așteptarea procesului. H.O. a explicat faptul că în timpul unei altercații cu soția sa devenise furios și o pălmuse de două sau trei ori. Apoi soacra lui, care lucra într-un spital, obținuse un raport medical pentru soția lui și acest raport duse la plasarea lui în detenție fără motiv. A afirmat că nu voia să-și piardă familia și afacerea și că regreta faptul că o bătuse pe soția lui.

16. La 16 aprilie 1996 a doua instanță a respins cererea lui H.O. pentru eliberare în așteptarea procesului și a hotărât ca starea de detenție să continue.

17. La audierea din 14 mai 1996, reclamanta a repetat plângerea. Procurorul a cerut ca H.O. să fie eliberat în așteptarea procesului, având în vedere natura infracțiunii și faptul că reclamanta își revenise complet. Ca urmare, instanța l-a eliberat pe H.O.

18. La o audiere din 13 iunie 1996, reclamanta și-a retras plângerea, afirmând că se împăcase cu soțul ei.

19. La 18 iulie 1996 curtea a constatat că infracțiunea intra sub incidența articolului 456§4 din Codul Penal, situație în care, pentru continuarea procedurilor era necesară plângerea reclamantei. În consecință, instanța a întrerupt procedurile în baza faptului că reclamanta își retrăsese plângerea.

C. Al treilea atac al lui H.O. împotriva reclamantei și a mamei acesteia

20. La 5 februarie 1998 reclamanta, mama ei, sora ei și H.O. au avut o altercație în cursul căreia H.O. a amenințat-o cu un cuțit pe reclamantă. H.O., reclamanta și mama ei au suferit leziuni. Rapoartele medicale au confirmat vătămarile, care i-au făcut incapabili de muncă timp de șapte, trei și respectiv cinci zile.

21. La 6 martie 1998 procurorul public a hotărât să nu urmărească penal pe nimeni în legătură cu acest incident. A concluzionat că nu existau suficiente mărturii pentru a-l urmări penal pe H.O. pentru atacul cu cuțitul și că celelalte infracțiuni, cum ar fi ultrajul și daunele asupra proprietății, puteau face subiectul unor procese civile. Astfel nu exista interes public în urmărirea cauzei.

22. Reclamanta s-a mutat cu mama ei.

D. Al patrulea atac al lui H.O. împotriva reclamantei și a mamei ei: amenințări și atac (cu mașina) ce au dus la inițierea procedurilor de divorț

23. La 4 martie 1998 H.O. a dat cu mașina peste reclamantă și mama ei. S-a constatat că mama reclamantei a suferit leziuni care îi puneau în pericol viața. La secția de poliție H.O. a afirmat că incidentul fusese un accident. Acesta își dorise să le ducă pe reclamantă și pe mama ei cu mașina, ceea ce ele refuzaseră înainte de a-și continua plimbarea pe jos. Apoi se aruncaseră în fața mașinii. Mama reclamantei a pretins că H.O. le spusese să intre în mașina lui și că avea de gând să le omoare dacă ar fi refuzat. Pentru că ele nu se urcaseră în mașină și începuseră să fugă, H.O. intrase cu mașina în reclamantă, care căzuse pe jos. În timp ce mama reclamantei încercase să o ajute pe fiica ei, H.O. dăduse cu spatele și apoi condusese în față, de data asta lovind-o pe mamă. Mama reclamantei și-a recăpătat cunoștința în spital. În declarațiile date poliției, reclamanta a confirmat afirmațiile mamei ei și a afirmat că soțul ei încercase să le omoare lovindu-le cu mașina.

24. La 5 martie 1998 un singur judecător de la Curtea Magistraților din Diyarbakir l-a plasat pe H.O. în arest preventiv.

25. La 19 martie 1998 procurorul public a inițiat proceduri penale împotriva lui H.O. în fața celei de-a treia instanțe penale din Diyarbakir pentru proferarea de amenințări cu moartea și provocarea de vătămări corporale grave. În aceeași zi, Institutul Medico-legal a depus un raport care menționa existența unor zgârieturi pe genunchii reclamantei. Raportul concluziona faptul că leziunile reclamantei o făceau inaptă de muncă pentru cinci zile.

26. La 20 martie 1998 reclamanta a introdus divorț împotriva lui H.O. pe motivul neînțelegerilor profunde dintre ei, a faptului că își neglija responsabilitățile de soț și tată, a relexor tratamente pe care i le aplica (după cum demonsttrau rapoartele medicale) și a faptului că aducea alte femei în căminul lor. Reclamanta susține că ulterior a renunțat la procesul de divorț din cauza amenințărilor și presiunii la care a fost supusă de soțul ei.

27. La 2 aprilie 1998 reclamanta și mama ei au depus o petiție la Parchetul din Diyarbakir, cerând în urma amenințărilor cu moartea proferate de H.O. și de tatăl acestuia, măsuri de protecție din partea autorităților.

28. La 2 și 3 aprilie 1998 ofițerii de poliție au luat declarații de la reclamantă, mama ei, fratele ei și soția acestuia, precum și de la H.O. și tatăl lui. Reclamanta și mama ei au afirmat că H.O. încercase să le ucidă cu mașina și că amenințase să le omoare dacă reclamanta nu s-ar fi întors la el. Au menționat că reclamanta deja începuse procedurile de divorț și că nu voia să se întoarcă să locuiască cu H.O. Fratele reclamantei și soția lui au afirmat că reclamanta era descurajată de mama ei să se întoarcă la soțul ei și că nu știau nimic despre amenințările proferate de H.O. și de tatăl lui. H.O. a susținut că singura lui intenție era aceea de a-și reuni familia, dar că soacra lui îl împiedica să facă acest lucru. A susținut de asemenea că se dusese la fratele reclamantei și la membrii mai în

vârstă ai familiei ca să ceară ajutor, dar nu avusese succes. A susținut că nu o amenințase niciodată pe reclamantă sau pe mama ei și că acuzațiile lor erau calomnioase. Tatăl lui H.O. a susținut că mama reclamantei voia ca fiica ei să divorțeze de H.O. și să se căsătorească cu altcineva.

29. Într-un raport datat 3 aprilie 1998, directorul Departamentului de Ordine și Siguranță Publică din Directoratul de Securitate din Diyarbakir l-a informat pe procurorul șef despre concluziile anchetei cu privire la acuzațiile aduse de reclamantă și de mama ei. A concluzionat că reclamanta îl părăsise pe soțul ei și se dusese să locuiască cu mama ei. Cererile repetate ale lui H.O. ca soția lui să se întoarcă acasă fuseseră respinse de mama reclamantei, iar aceasta din urmă îl insultase pe H.O. și făcuse acuzații că H.O. ar fi proferat amenințări cu moartea împotriva ei. H.O. petrecuse douăzeci și cinci de zile în penitenciar pentru faptul că o lovise cu mașina pe soacra lui și după eliberare îi rugase pe mai mulți mediatori să o convingă pe soția lui să se întoarcă acasă. Cu toate acestea, mama aplicantei nu i-a permis acesteia să se întoarcă la H.O. Ambele părți proferaseră amenințări una la adresa celeilalte. Mai mult, mama își dorise să o despartă pe fiica ei de H.O. pentru a se răzbuna pe fostul ei soț, făcuse în permanență afirmații calomnioase și „irosise” timpul forțelor de securitate.

30. La 14 aprilie 1998 procurorul șef din Diyarbakir i-a pus sub acuzare pe H.O. și pe tatăl lui și i-a acuzat de proferarea de amenințări cu moartea împotriva reclamantei și a mamei ei, contrar articolului 188§1 din Codul Penal.

31. La 30 aprilie 1998 Curtea Penală din Diyarbakir l-a eliberat pe H.O. în așteptarea procesului. A declarat în continuare că nu avea jurisdicție asupra cazului și a trimis dosarul la Curtea cu jurați din Diyarbakir.

32. La 11 mai 1998 Curtea cu jurați din Diyarbakir a calificat infracțiunea drept tentativă de omor. În timpul audierii din 9 iulie 1998, H.O. a reafirmat că incidentul fusese un accident; ușa mașinii fusese deschisă și le lovise din greșeală pe reclamante când el mișcase mașina. Reclamanta și mama ei au confirmat afirmația lui H.O. și au susținut că nu mai voiau să continue procedurile.

33. La 23 iunie 1998 Curtea cu jurați din Diyarbakir i-a achitat pe H.O. și pe tatăl lui de acuzațiile privitoare la proferarea amenințărilor cu moartea, pe motivul probelor insuficiente. Curtea a observat că pârâtul negase acuzațiile și că reclamantele își retrăseseră plângerile. Reclamanta s-a întors să locuiască împreună cu H.O.

34. La 9 iulie 1998 mama reclamantei a fost suspusă unei noi examinări medicale, care a constatat că leziunile pe care le suferise nu îi puneau viața în pericol, dar erau suficiente pentru a o face inaptă de muncă pentru douăzeci și cinci de zile.

35. La audierea din 8 octombrie 1998 reclamanta și mama ei și-au retras plângerile. Ele au afirmat că ușa mașinii fusese deschisă și că H.O. le lovise din greșeală. Când au fost întrebat despre plângerile lor împotriva lui H.O., reclamanta și mama ei au afirmat că avuseseră o altercație cu H.O. și că făcuseră acele acuzații la furie.

36. La 17 noiembrie 1998 Curtea cu jurați din Diyarbakir a concluzionat că procesul trebuia întrerupt în legătură cu infracțiunea comisă împotriva reclamantei, deoarece aceasta își retrăsese plângerea. Totuși a hotărât că deși mama reclamantei de asemenea își retrăsese plângerea, H.O. ar fi trebuit totuși condamnat pentru acea infracțiune, deoarece vătămarea fusese mai gravă. În consecință, instanța l-a condamnat pe H.O. la trei luni de închisoare și achitarea unei amenzi; sentința cu închisoarea a fost apoi comutată în amendă.

E. Al cincilea atac al lui H.O. împotriva reclamantei: provocarea unor vătămări corporale grave

37. La 29 octombrie 2001 reclamanta s-a dus în vizită la mama ei. Mai târziu în acea zi H.O. i-a dat telefon și a rugat-o să se întoarcă acasă. Reclamanta, îngrijorată că soțul ei avea să fie din nou violent cu ea, i-a spus mamei ei: „Bărbatul ăsta o să mă facă bucăți!” Mama reclamantei a încurajat-o pe aceasta să se întoarcă acasă împreună cu copiii. Trei sferturi de oră mai târziu unul dintre copii s-a întors înapoi și a afirmat că tatăl lui o înjunghiase și omorâse pe mama lui. Mama reclamantei s-a grăbit la domiciliul reclamantei. A văzut că reclamanta era căzută pe jos și sângera. Cu ajutorul vecinilor, a urcat-o într-un taxi și a dus-o la Spitalul de Stat din Diyarbakir. Autoritățile de la spital i-au spus că starea reclamantei era gravă și au transferat-o la Spitalul Universitar Dicle, care era mai bine utilat. Raportul medical asupra reclamantei observa șapte leziuni provocate de cuțit, în șapte părți diferite ale corpului. Cu toate acestea, leziunile nu au fost considerate ca fiind potențial letale.

38. La aproximativ 11.30 p.m. în aceeași zi, H.O. s-a predat la o secție de poliție. Poliția i-a confiscat cuțitul pe care îl folosisese în timpul incidentului. H.O. a afirmat că soția și copiii lui încă nu erau acasă la ora 6 p.m., când se întorsese el. Îi sunase ca să le spună să se întoarcă. La întoarcerea acestora, o întrebase pe reclamantă: „De ce te plimbi pe afară? De ce nu mi-ai gătit nimic?” Reclamanta a răspuns: „Am mâncat la mama mea” și i-a dat o farfurie de fructe. Au continuat să se certe. El i-a spus: „De ce te duci așa des la mama ta? Nu te duce așa des, stai acasă și ai grijă de copii!” Cearta a escaladat. La un moment dat reclamanta l-a atacat cu o furculiță. Au început să se bată, timp în care el a pierdut controlul, a apucat cuțitul pentru fructe și a înjunghiat-o; nu își amintea de câte ori. A susținut că soția lui era mai mare decât el, așa că a trebuit să reacționeze când l-a atacat. A adăugat că soția lui nu era o persoană rea și că trăiseră liniștiți împreună până cu doi ani în urmă. Dar au început să se certe când mama reclamantei a început să se amestece în mariajul lor. A afirmat că regreta ce făcuse. H.O. a fost eliberat după ce i s-a luat declarația.

39. La 31 octombrie 2001 avocata mamei reclamantei a depus o cerere la parchetul din Diyarbakir. În cererea ei a afirmat că mama reclamantei îi spusese că H.O. o bătuse foarte tare pe fiica ei în urmă cu cinci ani, incident după care fusese arestat și reținut. Cu toate acestea, a fost eliberat la prima audiere. A susținut că clienta ei și reclamanta fuseseră obligate să-și retragă plângerile din cauza amenințărilor permanente cu moartea și a presiunii venite din partea lui H.O. A afirmat în continuare că existau zvonuri referitoare la implicarea lui H.O. în traficul de femei.

În cele din urmă a făcut referire la incidentul din 4 martie 1998 (a se vedea paragraful 23 de mai sus), afirmând că în urma unui incident atât de grav, eliberarea lui H.O. era dăunătoare din punct de vedere moral și a cerut să fie reținut în arest preventiv.

40. La 2 noiembrie 2001 avocata reclamantei a înaintat o obiecție către biroul parchetului împotriva raportului medical al Spitalului Universitar din Dicle, care concluzionase că vătămrile reclamantei nu-i puseseră viața în pericol. Avocata a cerut o nouă examinare medicală.

41. La 9 noiembrie 2001 reclamanta a depus o cerere la parchetul din Diyarbakir, plângându-se că fusese înjunghiată de mai multe ori de către H.O. în urma unei altercații cu acesta. I-a cerut procurorului să o trimită la Institutul medico-legal pentru o nouă examinare medicală.

42. La 8 noiembrie 2001 reclamanta a fost suspusă unei noi examinări medicale la Institutul Medico-legal din Diyarbakir la indicațiile procurorului. Doctorul însărcinat cu examinarea a observat prezența rănilor provocate de un cuțit: pe încheietura mâinii stângi (cu o lungime de 3 cm), pe șoldul stâng (cu o adâncime de 5 cm), o altă rană de 2 cm adâncime pe șoldul stâng și o rană situată chiar deasupra genunchiului stâng. A fost de părere că aceste răni nu îi puseseră viața în pericol, dar o aduseseră în starea de a fi inaptă de muncă pentru șapte zile.

43. La 12 decembrie 2001 procurorul a formulat un rechizitoriu înaintea Curții de Magistratură din Diyarbakir, acuzându-l pe H.O. în temeiul articolelor 456§4 și 457§1 din Codul Penal, de atacarea reclamantei cu un cuțit.

44. Printr-o ordonanță penală din 23 mai 2002, Instanța a doua din Diyarbakir i-a impus o amendă de 839,957,040 Lire Turcești (TRL) lui H.O. pentru atac cu un cuțit asupra reclamantei. A hotărât că putea să plătească amenda în opt rate.

F. Al șaselea incident prin care H.O. a amenințat-o pe reclamantă

45. La 14 noiembrie 2001 reclamanta a înaintat o plângere penală la parchetul din Diyarbakir, susținând că H.O. o amenințase.

46. La 11 martie 2002 procurorul a hotărât că nu exista nicio dovadă concretă pentru a-l acuza pe H.O., în afara acuzațiilor reclamantei.

G. Mama reclamantei a formulat o plângere la parchet susținând amenințări cu moartea proferate de H.O. și A.O.

47. La 19 noiembrie 2001 mama reclamantei a formulat o plângere la parchet. În petiția ei a afirmat că H.O., A.O. și rudele lor le amenințaseră în mod constant pe ea și pe fiica ei. În particular H.O. îi spusese „O să te omor te pe tine, pe copiii tăi și toată familia ta!” De asemenea o hărțuia și îi invadea viața privată plimbându-se în jurul proprietății ei cu pistoale și cuțite asupra sa. A susținut că H.O. ar fi trebuit tras la răspundere în cazul producerii unui incident care ar fi implicat-o pe ea și familia ei. A făcut de asemenea referire la evenimentele din 29 octombrie 2001, când reclamanta

a fost înjunghiată de el (a se vedea paragraful 37 de mai sus). Ca răspuns la această petiție, la 22 noiembrie 2002, procurorul a trimis o scrisoare către Directoratul de Securitate din Diyarbakir și i-a cerut să adune declarații de la reclamantă și H.O. și să depună un raport al anchetei la parchet.

48. Între timp, la 14 decembrie 2001 reclamanta a inițiat din nou proceduri de divorț în fața instanței civile din Diyarbakir.

49. La 23 decembrie 2001 poliția a luat declarații de la H.O. în legătură cu acuzațiile mamei reclamantei. El a negat acuzațiile formulate împotriva lui și a susținut că mama reclamantei, care se amestecase în căsnicia lor și o influențase pe soția lui să ducă o viață imorală, proferase amenințări la adresa lui. Poliția a luat în continuare declarații de la mama reclamantei la 5 ianuarie 2002. Aceasta a pretins că H.O. venise în fiecare zi la ea acasă, îi arătase un cuțit sau un pistol și amenințase că o omoară pe ea, pe fiica ei și pe nepoții ei.

50. La 10 ianuarie 2002 H.O. a fost pus sub acuzare în temeiul articolului 191§1 din Codul Penal pentru amenințări cu moartea.

51. La 27 februarie 2002 mama reclamantei a depus o nouă petiție către parchetul din Diyarbakir. A susținut că amenințările lui H.O. se intensificaseră. H.O. împreună cu prietenii lui o hărțuiseră și o înjuraseră la telefon. A afirmat că viața ei era într-un pericol imediat și a cerut ca poliția să-i pună telefonul sub urmărire și să întreprindă acțiuni împotriva lui H.O. În aceeași zi procurorul a instruit Directoratul Telecom Turcia din Diyarbakir să trimită biroului său o listă a tuturor numerelor care aveau să apeleze linia telefonică a mamei reclamantei în următoarele luni. În lipsa oricărui răspuns, procurorul a repetat cererea la 3 aprilie 2002.

52. La 16 aprilie 2002 Curtea Magistraturii din Diyarbakir l-a interogat pe H.O. în legătură cu atacul cu cuțit asupra mamei reclamantei. Acesta a repetat afirmația pe care o făcuse la poliție, adăugând că nu voia ca soția lui să-și viziteze mama, deoarece mama acesteia ducea o viață imorală.

H. Uciderea de către H.O. a mamei reclamantei

53. Reclamanta locuise cu mama ei după incidentul din 29 octombrie 2001.

54. La o dată nespecificată, mama reclamantei a angajat o firmă de mutări pentru a-i muta mobila în Izmir. H.O. a aflat de acest lucru și se presupune că ar fi spus: „Oriunde te-ai duce, o să te găsesc și o să te omor.” În ciuda amenințărilor, la 11 martie 2002 mobila a fost încărcată în camioneta firmei de mutări. Camioneta a făcut două drumuri între centrul de transfer al firmei și casă. La al treilea drum, mama reclamantei l-a întrebat pe șoferul camionetei dacă putea să se ducă împreună cu el la centrul de transfer. A stat pe locul din față, lângă șofer. Pe drum, în fața lor a tras un taxi care a început să semnalizeze. Șoferul camionetei, crezând că taximetristul voia să întrebe despre o adresă, a oprit. H.O. s-a dat jos din taxi. A deschis ușa din față, unde stătea mama

reclamantei, a strigat ceva de genul: „Unde duci mobila?” și a împușcat-o. Mama reclamantei a decedat pe loc.

I. Urmărirea penală a lui H.O.

55. La 13 martie 2002 procurorul din Diyarbakir a formulat un rechizitoriu înaintea Curții cu jurați din Diyarbakir, acuzându-l pe H.O. de omor intenționat în temeiul articolului 449§1 din Codul Penal.

56. În declarațiile pe care le-a dat la poliție, procurorului și în fața instanței, H.O. a pretins că o omorâse pe mama reclamantei pentru că aceasta își influențase fiica să ducă o viață imorală, la fel ca a ei, și o încurajase să-și părăsească soțul, luându-i pe copii cu ea. A susținut în continuare că în ziua incidentului, când a întreat-o pe soacra lui unde duce mobila și unde era soția lui, aceasta ar fi răspuns: „Du-te naibii, o să-ți iau soția și o s-o vând.” A afirmat că și-a pierdut cumpătul și a împușcat-o de dragul onoarei și copiilor lui.

57. Într-o hotărâre definitivă datată 26 martie 2008, Curtea cu jurați din Diyarbakir l-a condamnat pe H.O. pentru crimă și port ilegal al unei arme de foc. L-a condamnat la închisoare pe viață. Cu toate acestea, având în vedere faptul că acuzatul înfăptuise infracțiunea după ce fusese provocat de victimă și de asemenea avusese un comportament bun în timpul procesului, instanța i-a diminuat sentința inițială, schimbând-o în cincisprezece ani și zece luni de închisoare și o amendă de 180 de lire turcești (TRY). Având în vedere timpul petrecut de condamnat în detenție preventivă și faptul că hotărârea urma să fie analizată în recurs, instanța a ordonat eliberarea lui H.O.

58. Procedurile de recurs sunt în continuare în așteptare în fața Curții de Casație.

J. Evoluții recente în urma eliberării lui H.O.

59. Într-o petiție datată 15 aprilie 2008, reclamanta a depus o plângere penală la parchetul general Kemalpaşa din Izmir, pentru a fi transmis parchetului general din Diyarbakir și a cerut autorităților să ia măsuri pentru a-i proteja viața. A amintit că fostul ei soț¹ fusese eliberat din închisoare și că la începutul lui aprilie se dusese la iubitul ei, M.M., care lucra pe un șantier de construcții din Diyarbakir și îl întrebese unde se afla soția lui. Din cauză că M.M. refuzase să-i dea adresa reclamantei, H.O. îl amenințase și îi spusese că avea să-l omoare pe el și pe reclamantă. Reclamanta a susținut că H.O. deja o omorâse pe mama ei și că nu ar fi ezitat să o omoare și pe ea. Ea își schimbase în mod constant adresa astfel încât H.O. să nu o găsească. În cele din urmă a rugat organele de urmărire penală să păstreze adresa ei, care era indicată pe petiție, precum și numele iubitului ei, confidențiale, și să-l considere pe H.O. responsabil în cazul în care avea să se întâmple ceva nedorit cu ea sau cu rudele ei.

¹ La o dată nespecificată, ulterior uciderii mamei ei, reclamanta a obținut divorțul de soțul ei.

60. La 14 mai 2008 reprezentanta reclamantei a informat Curtea că soțul reclamantei fusese eliberat din închisoare și că reîncepuse să profereze amenințări cu moartea împotriva reclamantei. S-a plâns de faptul că nu fuseseră luate niciun fel de măsuri, în ciuda cererii reclamantei. Ca atare a rugat Curtea să-i ceară Guvernului să ofere măsuri de protecție suficiente.

61. Într-o scrisoare datată 16 mai 2008, Registratura a transmis cererea reclamantei către Guvern pentru observații și l-a invitat să informeze Curtea în legătură cu măsurile pe care urmau să le ia autoritățile.

62. La 26 mai 2008, directorul Direcției Drept Internațional și Cooperare Juridică atașat Ministerului de Justiție a trimis prin fax o scrisoare către parchetul general din Diyarbakir în legătură cu plângerile reclamantei către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. A informat parchetul general în legătură cu cererea ei în așteptare în fața Curții și a cerut ca parchetul să furnizeze informații despre starea curentă a executării sentinței de către H.O, starea procedurilor cu privire la plângerea penală depusă de reclamantă la parchetul general Kemalpaşa din Izmir și despre măsurile luate pentru a proteja viața reclamantei.

63. În aceeași zi, un procuror al parchetului general din Diyarbakir i-a scris biroul guvernatorului din Diyarbakir și i-a cerut să ia măsuri pentru protejarea vieții reclamantei.

64. Printr-o scrisoare trimisă de către parchetul general din Diyarbakir către Directoratul General de Poliție Şehitler din Diyarbakir, procurorul (A.E.) i-a cerut poliției să-l convoace pe H.O. la sediu în legătură cu ancheta.

65. La 29 mai 2008 A.E. l-a chestionat pe H.O. în legătură cu plângerea penală înaintată de reclamantă. H.O. a negat acuzațiile conform cărora ar fi proferat amenințări cu moartea la adresa reclamantei și a pretins că aceasta inventase acuzațiile pentru a-l tulbura ulterior eliberării din închisoare. A susținut că nu simțea ostilitate față de reclamantă și că se devotase familiei și copiilor lui.

66. La 3 iunie 2008 A.E. a luat declarații de la iubitul reclamantei, M.M. Acesta a afirmat că H.O. îl sunase și îi ceruse adresa reclamantei și că îi spusese că avea s-o ucidă. M.M. nu s-a întâlnit cu H.O. Nici nu a depus o plângere împotriva lui. Cu toate acestea, a sunat-o pe reclamantă și a informat-o în legătură cu amenințările proferate de H.O.

67. Într-o scrisoare datată 20 iunie 2008, Guvernul a informat Curtea despre faptul că soțul reclamantei nu își servise încă pedeapsa cu închisoarea, ci că fusese eliberat în așteptarea recursului cu scopul de a se evita depășirea perioadei admisibile de detenție preventivă. A afirmat de asemenea că biroul local al guvernatorului și parchetul general local fuseseră informate despre plângerea reclamantei și că fuseseră instruite să ia măsuri de precauție pentru protecția reclamantei.

68. În cele din urmă, la 14 noiembrie 2008 reprezentantul legal al reclamantei a informat Curtea despre faptul că viața clientei lui era într-un pericol imediat din cauză că autoritățile încă nu luaseră

măsuri pentru a o proteja de fostul ei soț. Biroul de Registratură al Curții a transmis această scrisoare în aceeași zi Guvernului, invitându-l să furnizeze informații despre măsurile pe care le luase pentru a proteja viața reclamantei.

69. La 21 noiembrie 2008 Guvernul a informat Curtea despre măsurile specifice luate de autoritățile de poliție pentru a proteja reclamanta împotriva fostului ei soț. Și anume, fotografiile și amprentele soțului reclamantei fuseseră distribuite secțiilor de poliție din regiune, astfel încât acesta să poată fi arestat dacă ar fi apărut în apropierea locuinței reclamantei. Poliția a interogato pe reclamantă în legătură cu acuzațiile. Aceasta a afirmat că nu fusese amenințată de soțul ei în ultima lună și jumătate.

II. DREPTUL ȘI PRACTICILE RELEVANTE

A. Dreptul și practicile interne

(...)

B. Materiale de drept internațional și drept comparat relevante

(...)

C. Rapoarte referitoare la violența domestică și situația femeilor în Turcia

(...)

ÎN DREPT

I. ADMISIBILITATE

(...)

117. Având în vedere cele de mai sus, Curtea observă că cererea nu este în mod vădăd nefondată în sensul articolului 35§3 din Convenție. Observă în continuare că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Trebuie așadar declarată admisibilă.

II. PRESUPUSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 2 DIN CONVENȚIE

118. Reclamanta s-a plâns că autoritățile nu au reușit să protejeze dreptul la viață al mamei sale, care fusese ucisă de soțul reclamantei, încălcând astfel articolul 2§1 din Convenție, a cărei parte relevantă este:

„Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal când infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege...”

A. Argumentele părților

(...)

B. Motivarea Curții

I. Despre presupusul eșec de a proteja viața mamei reclamantei

(a) Principii relevante

128. Curtea reamintește că prima propoziție a articolului 2§1 dispune ca Statul nu numai să se abțină în a provoca moartea în mod voluntar și nelegal, ci și să adopte măsurile necesare pentru a proteja viața persoanelor aflate în jurisdicția sa (a se vedea *L.C.B împotriva Marii Britanii*, 9 iunie 1998, §36, Rapoarte 1998-III). Aceasta presupune o datorie primordială a Statului de a asigura dreptul la viață prin punerea în aplicare a unor prevederi efective de drept penal care să descurajeze comiterea de infracțiuni împotriva persoanelor, dublate de mecanisme de aplicare a legii pentru prevenirea, eliminarea și pedepsirea unor astfel de încălcări. În circumstanțele adecvate, aceste obligații se extind prin obligația pozitivă a autorităților de a lua măsuri operaționale de prevenție pentru a proteja un individ a cărui viață este pusă în pericol de acțiunile penale ale altui individ (a se vedea *Osman împotriva Marii Britanii*, 28 octombrie 1998, §115, Rapoarte 1998-VIII, citat în *Kontrova împotriva Slovaciei*, nr. 7510/04, §49, 31 mai 2007).

129. Ținând cont de dificultățile pe care le întâmpină activitatea polițienească în societățile moderne, impredictibilitatea comportamentului uman și deciziile operaționale care trebuie luate în ceea ce privește prioritățile și resursele, amploarea obligațiilor pozitive trebuie interpretată în așa fel încât să nu impună o povară imposibilă sau disproporționată asupra autorităților. Astfel, nu fiecare pretinsă amenințare la viața cuiva poate atrage din partea autorităților o cerință care decurge din Convenție de a lua măsurile operative pentru prevenirea materializării aceluși risc. Pentru a surveni o obligație pozitivă, trebuie stabilit că autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe la momentul relevant despre existența unui risc real și imediat pentru viața unui individ identificat, prin faptele penale ale unui terț și că au eșuat să ia măsurile, în limitele competențelor lor care, judecate rezonabil, ar fi fost de așteptat să ducă la evitarea respectivului risc. O altă considerație relevantă este nevoia de a garanta faptul că poliția își exercită puterile de control și prevenire a infracțiunilor într-o manieră care respectă întru-totul procedurile corecte și alte garanții care constrâng în mod legitim domeniul acțiunilor lor de anchetare și aducere a infractorilor în fața justiției, inclusiv garanțiile conținute în articolele 5 și 8 din Convenție (a se vedea *Osman*, citat mai sus, §116).

130. În opinia Curții, în cazurile în care există o acuzație conform căreia autoritățile au încălcat obligațiile pozitive care le reveneau de a proteja dreptul la viață în contextul datoriilor lor sus menționate de a preveni și elimina infracțiunile împotriva persoanelor, trebuie stabilit în mod convingător că autoritățile au știut sau ar fi trebuit să știe la momentul relevant despre existența unui risc real și imediat pentru viața unui individ sau indivizi identificați, prin faptele penale ale unui terț și că au eșuat să ia măsurile, în limitele competențelor lor care, judecate rezonabil, ar fi

fost de așteptat să ducă la evitarea aceluși risc. Mai mult, având în vedere natura dreptului protejat de articolul 2, un drept fundamental în schema Convenției, este suficient ca un reclamant să demostreze că autoritățile nu au făcut tot ce se putea aștepta de la ele în mod rezonabil pentru a evita un risc real și imediat pentru viața unei persoane, risc despre care au știut sau ar fi trebuit să știe. Acesta este un lucru care poate fi stabilit numai în lumina circumstanțelor fiecărui caz particular (ibid.).

(b) Aplicarea principiilor de mai sus la cauza prezentă

(i) Domeniul de aplicare al cauzei

131. Având în vedere interpretarea sus-menționată, Curtea va stabili dacă autoritățile naționale și-au îndeplinit obligațiile pozitive de a lua măsurile operaționale preventive pentru a proteja dreptul la viață al mamei reclamantei. În legătură cu aceasta, trebuie stabilit dacă autoritățile au știut sau ar fi trebuit să știe la momentul relevant despre existența unui risc real și imediat pentru viața mamei reclamantei prin faptele criminale ale lui H.O. După cum reiese din argumentele părților, o întrebare crucială în prezenta cauză este dacă autoritățile locale au dat dovadă de diligența necesară pentru a preveni violența îndreptată împotriva reclamantei și a mamei acesteia, în particular prin adoptarea de măsuri penale sau a altor măsuri preventive adecvate împotriva lui H.O. în ciuda retragerii plângerilor de către victime.

132. Cu toate acestea, înainte de a porni la analizarea acestor chestiuni, Curtea trebuie să sublinieze faptul că chestiunea violenței domestice, care poate îmbrăca forme diferite, începând cu violența fizică, până la violența psihologică și abuzul verbal, nu poate fi limitată la circumstanțele prezentei cauze. Este o problemă generală care privește toate Statele membre și care nu este întotdeauna evidentă, având în vedere faptul că aceasta se petrece în limitele relațiilor personale sau ale circuitelor închise și că nu doar femeile sunt cele afectate. Curtea recunoaște faptul că și bărbații pot fi victime ale violenței domestice și copiii, de asemenea, sunt deseori victime colaterale ale acestui fenomen, fie direct, fie indirect. Ca atare, Curtea va ține cont de gravitatea problemei în cauză când analizează prezenta cauză.

(ii) Dacă autoritățile locale ar fi putut să prevadă un atac letal al lui H.O.

133. Îndreptându-și atenția asupra circumstanțelor cauzei, Curtea observă că reclamanta și soțul ei, H.O., au avut o relație problematică încă de la început. Ca rezultat al neînțelegerilor dintre ei, H.O. a recurs la violență împotriva reclamantei și ca atare mama reclamantei a intervenit în relația lor pentru a-și proteja fiica. Astfel a devenit ținta lui H.O., care o acuza că ar fi fost cauza problemelor pe care le aveau în căsnicie (a se vedea paragraful 28 de mai sus). În legătură cu aceasta, Curtea consideră că este important să sublinieze câteva evenimente și reacțiile autorităților.

(i) La 10 aprilie 1995 H.O. și A.O. le-au bătut pe reclamantă și pe mama ei, provocându-le grave vătămări fizice, și au amenințat că le omoară. Deși inițial reclamanta și mama ei au depus o

plângere penală legată de acest incident, procedurile penale împotriva lui H.O și A.O. au fost încheiate deoarece victimele și-au retras plângerile (a se vedea paragrafele 9-11 de mai sus).

(ii) La 11 aprilie 1996 H.O. a bătut-o din nou pe reclamantă, provocându-i leziuni care i-au pus viața în pericol. H.O. a fost plasat în arest preventiv și a fost demarată o urmărire penală împotriva lui pentru vătămare corporală gravă. Cu toate acestea, în urma eliberării lui H.O., reclamanta și-a retras plângerea și s-a renunțat la acuzațiile împotriva lui H.O. (a se vedea paragrafele 13-19 de mai sus).

(iii) La 5 februarie 1998 H.O. le-a atacat pe reclamantă și pe mama acesteia folosind un cuțit. Toți trei au suportat răni grave, iar procurorul a hotărât să nu urmărească penal pe nimeni, invocând lipsa probelor suficiente (a se vedea paragrafele 20-21 de mai sus).

(iv) La 4 martie 1998 H.O. le-a lovit cu mașina pe reclamantă și pe mama acesteia. Ambele victime au suportat leziuni grave, iar rapoartele medicale au indicat că reclamanta era inaptă de muncă timp de șapte zile și că rănilor mamei ei îi puneau acesteia viața în pericol. Ulterior acestui incident, victimele au cerut parchetului general să ia măsurile protective necesare având în vedere amenințările cu moartea proferate de H.O. Reclamanta a inițiat procedurile de divorț. Ancheta poliției privitoare la acuzațiile victimelor legate de amenințările cu moartea au concluzionat că ambele părți s-au amenințat reciproc, că mama reclamantei făcuse acuzațiile pentru a o despărți pe fiica ei de H.O. în scopul răzbunării și că aceasta „irosise” timpul forțelor de securitate. Au fost demarate proceduri penale împotriva lui H.O. pentru proferarea de amenințări cu moartea și tentativă de crimă, dar ulterior eliberării lui H.O. din arestul preventiv (a se vedea paragraful 31 de mai sus), reclamanta și mama ei și-au retras din nou plângerile. De data aceasta, deși autoritățile de urmărire penală au renunțat la acuzațiile împotriva lui H.O. pentru proferarea de amenințări cu moartea și pentru faptul că a lovit-o pe reclamantă, Curtea cu jurați din Diyarbakir l-a condamnat la trei luni de închisoare pentru vătămarea corporală a mamei reclamantei, pedeapsă care a fost apoi comutată la plata unei amenzi (a se vedea paragrafele 23-26 de mai sus).

(v) La 29 octombrie 2001 H.O. a înjunghiat-o pe reclamantă de șapte ori în urma vizitei pe care aceasta i-o făcuse mamei ei. H.O. s-a predat la poliție pretinzând că o atacase pe soția lui în decursul unei altercații cauzate de intervenția soacrei lui în mariajul lor. După ce au luat declarațiile lui H.O., ofițerii de poliție l-au eliberat. Cu toate acestea, mama reclamantei a depus o cerere la biroul parchetului general, urmărind plasarea în detenția a lui H.O. și de asemenea a susținut că ea și fiica ei trebuiseră să-și retragă plângerile în trecut din cauza amenințărilor cu moartea și a presiunii la care fuseseră supuse de H.O. Drept rezultat, H.O. a fost găsit vinovat pentru atac cu cuțitul și a fost condamnat la plata unei amenzi (a se vedea paragrafele 37-44 de mai sus).

(vi) La 14 noiembrie 2001 H.O. a amenințat-o pe reclamantă, dar autoritățile de urmărire penală nu au început urmărirea penală din cauza lipsei probelor concrete (a se vedea paragrafele 45 și 46 de mai sus).

(vii) La 19 noiembrie 2001 mama reclamantei a depus o petiție la parchetul local, plângându-se de permanentele amenințări cu moartea și hărțuirea venite din partea lui H.O., care avea în posesie arme de foc. Poliția i-a luat din nou declarații lui H.O. și l-a eliberat, dar procurorul a început urmărirea penală împotriva lui pentru proferarea de amenințări cu moartea (a se vedea paragrafele 47-49 de mai sus).

(viii) Mai târziu, la 27 februarie 2002, mama reclamantei a sesizat parchetul, informându-l pe procuror despre faptul că amenințările lui H.O. se intensificaseră și că viețile lor erau într-un pericol imediat. De aceea a cerut ca poliția să ia măsuri împotriva lui H.O. Poliția a luat declarații de la H.O. și Curtea Magistraților din Diyarbakir l-a interogat în legătură cu acuzațiile numai după uciderea mamei reclamantei. H.O. a negat acuzațiile și a susținut că nu voia ca soția lui să-și viziteze mama, care ducea o viață imorală (a se vedea paragrafele 51-52 de mai sus).

134. Având în vedere evenimentele de mai sus, se pare că a existat o escaladare a violenței împotriva reclamantei și a mamei acesteia din partea lui H.O. Infrațiunile comise de H.O. au fost suficient de grave pentru a justifica adoptarea de măsuri preventive și a existat o amenințare permanentă la sănătatea și siguranța victimelor. Analizând istoria relației, a fost evident că agresorul avea antecedente de violență domestică și că așadar exista un risc semnificativ al unor violențe viitoare.

135. Mai mult, situațiile victimelor erau de asemenea cunoscute de către autorități, iar mama depusese o petiție la parchetul general din Diyarbakir, afirmând că viața ei era într-un pericol imediat și cerând poliției să ia măsuri împotriva lui H.O. Cu toate acestea, reacția autorităților la cererea mamei reclamantei s-a limitat la faptul că au înregistrat declarația lui H.O. despre acuzațiile mamei. La circa două săptămâni după această cerere, la 11 martie 2002, H.O. a ucis-o pe mama reclamantei (a se vedea paragraful 54 de mai sus).

136. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că autoritățile locale ar fi putut să prevadă un atac letal al lui H.O. În timp ce Curtea nu poate concluziona cu certitudine că lucrurile s-ar fi desfășurat diferit și crima nu s-ar fi petrecut dacă autoritățile ar fi reacționat diferit, trebuie să sublinieze din nou că eșecul de a lua măsurile rezonabile care a fi putut avea perspectiva reală de a modifica deznodământul sau a diminua daunele, este suficient pentru a angaja responsabilitatea Statului (a se vedea *E. și alții împotriva Marii Britanii*, nr. 33218/96, §99, 26 noiembrie 2002). Așadar, Curtea va analiza în continuare în ce măsură autoritățile au luat măsuri pentru a preveni uciderea mamei reclamantei.

(iii) Dacă autoritățile au dat dovadă de diligența necesară pentru a preveni uciderea mamei reclamantei

137. Guvernul a pretins că de fiecare dată când autoritățile au demarat proceduri penale împotriva lui H.O., au trebuit să le suspende, în conformitate cu dreptul intern, deoarece reclamanta și mama ei și-au retras plângerile. În opinia lor, orice fel de interferență ulterioară a autorităților s-ar fi constituit într-o încălcare a drepturilor victimelor stipulate în articolul 8. Reclamanta a explicat

că ea și mama ei au fost obligate să-și retragă plângerile din cauza amenințărilor și presiunii exercitate de H.O.

138. Curtea observă de la început că pare să nu existe un consens general între statele părți privitor la demararea urmăririi penale împotriva făptașilor violenței domestice atunci când victimele își retrag plângerile (a se vedea paragrafele 87 și 88 de mai jos). Cu toate acestea, pare să existe o conștientizare a datoriei autorităților de a găsi un echilibru între drepturile victimelor stipulate în articolele 2, 3 și 8 atunci când hotărăsc în privința unei căi de acțiune. În legătură cu aceasta, după ce au fost examinate practicile din statele membre (a se vedea capitolul 89 de mai sus), Curtea observă că există anumiți factori care pot fi luați în considerare atunci când se hotărăște demararea urmăririi penale:

- gravitatea infracțiunii;
- dacă traumele victimelor sunt fizice sau psihice;
- dacă făptașul a folosit o armă;
- dacă făptașul a proferat amenințări după atac;
- dacă făptașul a plănuit atacul;
- efectul (inclusiv cel psihologic) asupra oricăror copii care locuiesc în gospodărie;
- probabilitatea ca făptașul să atace din nou;
- amenințarea permanentă împotriva sănătății și siguranței victimei sau a oricui altcuiva care a fost sau poate fi implicat;
- starea curentă a relației victimei cu făptașul și efectul pe care îl poate avea asupra relației continuarea urmăririi penale împotriva dorințelor victimei;
- istoria relației, mai ales existența oricăror violențe în trecut; și
- dosarul penal al făptașului, mai ales violențele anterioare.

139. Din aceste practici se poate deduce că neîntreruperea urmăririi penale, în ciuda faptului că victima și-a retras plângerea, servește interesului public cu atât mai mult cu cât infracțiunea a fost mai gravă sau riscul repetării acesteia în viitor este mai mare.

140. În legătură cu argumentul Guvernului potrivit căruia orice încercare de a o separa pe reclamantă de soțul ei s-ar fi constituit într-o încălcare a drepturilor lor la o viață de familie, și ținând cont de faptul că în conformitate cu dreptul turcesc nu există nicio cerință de a continua urmărirea penală în cazurile în care victima își retrage plângerile și nu a suferit traume care o fac inaptă de muncă pentru zece sau mai mult de zece zile, Curtea va analiza acum dacă autoritățile locale au găsit un echilibru potrivit între drepturile victimei stipulate de articolele 2 și 8.

141. În legătură cu aceasta, Curtea observă că H.O. a recurs la violență încă de la începutul relației lui cu reclamanta. Atât reclamanta, cât și mama acesteia au suferit de mai multe ori traume fizice și au fost supuse presiunii psihologice datorate neliniștii și fricii. Pentru unele atacuri H.O. a folosit arme letale, cum ar fi un cuțit și un pistol și a proferat în permanență amenințări cu moartea împotriva reclamantei și a mamei acesteia. Având în vedere circumstanțele uciderii mamei reclamantei, se poate afirma de asemenea că H.O. a plănit atacul, de vreme ce avea asupra lui un cuțit și o armă de foc și se plimbase în vecinătatea casei victimei în câteva ocazii anterior atacului (a se vedea paragrafele 47 și 54 de mai sus).

142. Mama reclamantei a devenit victimă din cauza a ceea ce a fost perceput drept amestec în relația cuplului, iar copiii pot fi de asemenea considerate victime pe baza efectului psihologic al violenței continue din cămin. Așa cum s-a observat mai sus, în prezenta cauză violențele viitoare nu erau numai posibile, ci chiar de prevăzut, având în vedere comportamentul violent și dosarul penal al lui H.O., amenințările permanente la sănătatea și siguranța victimelor și istoricul de violență din cuplu (a se vedea paragrafele 10,13,23, 37, 45, 47 și 51 de mai sus).

143. În opinia Curții, nu pare că autoritățile locale au luat în considerare în mod suficient factorii de mai sus când au hotărât în mod repetat sistarea urmăririi penale împotriva lui H.O. În schimb au acordat exclusiv importanță nevoii de a nu interfera cu ceea ce ei au perceput a fi „o chestiune de familie” (a se vedea paragraful 123 de mai sus). Mai mult, nu există nicio indicație că autoritățile au luat în considerare motivele din spatele retragerii plângerilor. Acest lucru s-a petrecut în ciuda indicației date de mama reclamantei către parchetul din Diyarbakir cum că fiica ei și cu ea își retrăseseră plângerile din cauza amenințărilor cu moartea proferate și a presiunii exercitate asupra lor de către H.O. (a se vedea paragraful 39 de mai sus). Este de asemenea surprinzător faptul că victimele și-au retras plângerile atunci când H.O. era în libertate sau în urma eliberării acestuia din arestul preventiv (a se vedea paragrafele 9-12, 17-19,31 și 35 de mai sus).

144. În legătură cu argumentul Guvernului potrivit căruia orice intervenție ulterioară a autorităților naționale s-ar fi constituit într-o încălcare a drepturilor victimelor conform articolului 8 din Convenție, Curtea menționează hotărârea pe care a dat-o într-o cauză similară de violență domestică (a se vedea *Bevacqua și S. împotriva Bulgariei*, nr. 71127/01, § 83, 12 iunie 2008), unde a decis că opinia autorităților conform căreia nu era necesară nicio asistență deoarece disputa privea o „chestiune personală” a fost incompatibilă cu obligațiile lor pozitive de a asigura respectarea drepturilor reclamantei. Mai mult, Curtea subliniază că amestecul autorităților naționale în viața privată sau de familie a indivizilor s-ar putea să fie necesar în unele cazuri pentru a proteja sănătatea sau drepturile altor indivizi sau pentru a preveni comiterea faptelor ciminale (a se vedea *K.A. și A.D. împotriva Belgiei*, nrele 42758/98 și 45558/99, §81, 17 februarie 2005). În prezenta cauză, gravitatea riscului pentru viața mamei reclamantei a făcut ca un astfel de amestec al autorităților să fie necesar.

145. Cu toate acestea, Curtea observă cu regret că anchetele penale în prezenta cauză au fost făcute strict în temeiul plângerilor reclamantei și a mamei acesteia, ca urmare a prevederilor

dreptului intern în vigoare în perioada relevantă; cu alte cuvinte, articolele 456§4, 457 și 460 ale Codului Penal care actualmente a fost desființat, care împiedicau autoritățile de urmărire penală să continue o anchetă dacă faptele penale în chestiune nu provocaseră boală sau incapacitatea de muncă pentru zece sau mai multe zile (a se vedea paragraful 70 de mai sus). Observă că aplicarea prevederilor mai-sus menționate și eșecul cumulativ al autorităților domestice de a continua procedurile penale împotriva lui H.O. au lipsit-o pe mama reclamantei de protecția vieții și securității ei. Cu alte cuvinte, cadrul legislativ care era în vigoare la momentul respectiv, în particular cerința unei perioade minime de zece zile de incapacitate de muncă pe caz de boală, a dus la nerespectarea cerințelor inerente obligațiilor pozitive ale Statului de a elabora și aplica în mod efectiv un sistem care să pedepsească toate formele de violență domestică și să asigure măsuri de protecție suficiente pentru victime. Astfel Curtea consideră că, având în vedere gravitatea faptelor criminale comise de H.O. în trecut, autoritățile de urmărire penală ar fi trebuit să fie capabile să continue procedurile în interes public, indiferent de faptul că victimele și-au retras plângerile (a se vedea, în această privință, Recomandarea Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri, paragrafele 80-82 de mai sus).

146. Fără a ține cont de cadrul legislativ care împiedica o protecție efectivă a victimelor violenței domestice, Curtea trebuie de asemenea să analizeze dacă autoritățile locale au dat dovadă de diligența necesară pentru protejarea dreptului la viață al mamei reclamantei sub alte aspecte.

147. În legătură cu aceasta, Curtea observă că în ciuda plângerii victimei conform căreia H.O. o hărțuise și îi invadase intimitatea plimbându-se în jurul proprietății ei cu pistoale și cuțite asupra sa (a se vedea paragraful 47 de mai sus), poliția și autoritățile de urmărire penală au eșuat fie să-l plaseze pe H.O. în detenție, fie să ia alte măsuri adecvate în legătură cu acuzațiile potrivit cărora ar fi deținut un pistol și ar fi făcut amenințări violente cu acesta (a se vedea *Kontrova*, citat mai sus, §53). Deși Guvernul a argumentat că nu au existat dovezi tangibile potrivit cărora viața mamei reclamantei ar fi fost într-un pericol imediat, Curtea observă că nu este de fapt evident că autoritățile ar fi concluzionat în urma unei evaluări a amenințării pe care o reprezenta H.O. că detenția lui ar fi fost o măsură disproporționată în circumstanțele date; mai degrabă autoritățile au eșuat complet să soluționeze problemele. În orice caz, Curtea vrea să sublinieze că în cazurile de violență domestică, drepturile făptașilor nu pot prevala asupra drepturilor victimelor la viață și integritate fizică și mentală (a se vedea deciziile Comitetului CEDAW în cauzele *Fatma Yildirim împotriva Austriei* și *A.T. împotriva Ungariei*, ambele citate mai sus, §§ 12.1.5, respectiv 9.3).

148. Mai mult, având în vedere obligațiile pozitive ale Statului de a lua măsuri preventive operaționale pentru a proteja un individ a cărui viață este în pericol, ar fi putut fi de așteptat ca autoritățile, confruntându-se cu un suspect despre care se știa că avea dosar penal constând în săvârșirea de atacuri violente, să fi luat măsuri speciale în concordanță cu gravitatea situației, cu scopul de a o proteja pe mama reclamantei. În acest scop, procurorul local sau judecătorul Curții de Magistrați din Diyarbakir ar fi putut dispune din proprie inițiativă una sau mai multe dintre măsurile protective enumerate în secțiunile 1 și 2 a Legii nr. 4320 (a se vedea paragraful 70 de mai sus). Ar fi putut de asemenea să emită un ordin judecătoresc cu efectul de a-i interzice lui H.O. să

o contacteze, să comunice sau să o abordeze pe mama reclamantei sau să se deplaseze în anumite zone bine definite (a se vedea, în legătură cu aceasta, Recomandarea Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri, paragraful 82 de mai sus). Dimpotrivă, ca răspuns la cererile repetate ale mamei reclamantei pentru protecție, poliția și Curtea Magistraților din Diyarbakir nu a făcut altceva decât să ia declarații de la H.O. și apoi să-l elibereze (a se vedea paragrafele 47-52 de mai sus). În timp ce autoritățile s-au limitat timp de aproape două săptămâni la a lua declarații, H.O. a împușcat-o mortal pe mama reclamantei.

149. În aceste circumstanțe Curtea concluzionează că nu se poate considera că autoritățile naționale au dat dovadă de diligența necesară. Așadar au eșuat să-și respecte obligațiile pozitive de a proteja dreptul la viață al mamei reclamantei, în sensul articolului 2 din Convenție.

2. *Efectivitatea anchetei penale în uciderea mamei reclamantei*

150. Curtea reamintește că obligațiile pozitive prevăzute în prima frază a articolului 2 din Convenție presupun de asemenea necesitatea punerii în aplicare a unui sistem judiciar efectiv și independent cu ajutorul căruia să se poată stabili cauza unei crime, iar părțile vinovate să fie pedepsite (a se vedea *mutatis mutandi*, *Calvelli și Ciglio împotriva Italiei* (GC), nr. 32967/96, §51, ECHR 2002-I). Scopul esențial al unor asemenea anchete este acela de a asigura implementarea efectivă a legislației interne care protejează dreptul la viață și, în cazurile care implică agenți sau organe ale Statului, de a asigura răspunderea lor pentru decesele care se petrec în domeniul lor de responsabilitate (a se vedea *Paul și Audrey Edwards împotriva Marii Britanii*, nr. 46477/99, §§ 69 și 71, ECHR 2002-II). Cerința promptitudinii și a termenului rezonabil este implicită în contextul unei anchete efective în sensul articolului 2 din Convenție (a se vedea *Yaşa împotriva Turciei*, 2 septembrie 1998, §§ 102-04, Rapoarte 1998-VI, și *Cakici împotriva Turciei* (GC), nr. 23657/94, §§ 80-87 și 106, ECHR 1999-IV). Trebuie acceptată potențiala apariție a obstacolelor sau dificultăților care să împiedice progresul în orice anchetă într-o situație particulară. Cu toate acestea, un răspuns prompt al autorităților în anchetarea utilizării unei forțe letale poate fi în general considerat esențial pentru ca publicul să-și mențină încrederea în faptul că organele de stat aderă la litera legii și previn apariția oricărei toleranțe față de fapte nelegale (a se vedea *Avşar împotriva Turciei*, nr. 25657/94, § 395, ECHR 2001-VII).

151. Curtea notează faptul că o anchetă completă a fost efectuată de autorități în ceea ce privește circumstanțele privitoare la uciderea mamei reclamantei. Cu toate acestea, deși H.O. a fost judecat și condamnat pentru omor și posesie ilegală de arme de foc de către Curtea cu jurați din Diyarbakır, procedura e în continuare pe rolul Curții de Casație (a se vedea paragrafele 57 și 58 de mai sus). Prin urmare, procedura penală în discuție, care a durat deja mai mult de 6 ani, nu poate îndeplini condiția unui răspuns imediat din partea autorităților în achetarea unui omor recunoscut de către autor.

3. Concluzii

152. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că sus-menționatele eșecuri au facilitat recurgerea la remedii penale și civile la fel de inefective în circumstanțele date. Prin urmare Curtea respinge excepția Guvernului (a se vedea paragraful 114 de mai sus) în baza neepuizării acestor remedii.

153. Mai mult, Curtea concluzionează că sistemul penal, așa cum a fost el aplicat în prezenta cauză, nu a avut un efect de descurajare adecvat, capabil să asigure prevenția efectivă a faptelor nelegale comise de H.O. Obstacolele rezultate din legislație și eșecul de a folosi mijloacele disponibile, au subminat efectul de descurajare al sistemului judiciar în vigoare și rolul pe care se cerea să-l joace în prevenirea unei încălcări a dreptului la viață al mamei reclamantei, prevăzut în articolul 2 din Convenție. Curtea reamintește în legătură cu aceasta că, odată ce chestiunea le-a fost supusă atenției, autoritățile naționale nu se pot baza pe atitudinea victimei pentru justificarea eșecului lor de a lua măsurile adecvate care ar fi putut preveni probabilitatea ca un agresor să-și ducă la îndeplinire amenințările la adresa integrității fizice a victimei (a se vedea *Osman*, citat mai sus, § 116). Așadar a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție.

III. DESPRE PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

154. Reclamanta s-a plâns că a fost supusă violenței, vătămării și amenințărilor cu moartea de mai multe ori, dar că autoritățile au manifestat neglijență față de situația ei, lucru care i-a provocat suferință și frică, încălcându-se astfel articolul 3 din Convenție, care prevede:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Argumentele părților

(...)

B. Motivarea Curții

1. Principii aplicabile

158. Curtea reamintește că relele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de gravitate pentru a intra în domeniul de aplicabilitate al articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este relativă: depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi natura și contextul tratamentului, durata lui, efectele fizice și mentale și, în unele situații, de sex, vârstă și starea de sănătate a victimei (a se vedea *Costello-Roberts împotriva Marii Britanii*, 25 martie 1993, § 30, seria A, nr. 247-C).

159. Cât despre măsura în care Statul poate fi făcut responsabil, în temeiul articolului 3, pentru relele tratamente provocate persoanelor de actori care nu aparțin statului, Curtea subliniază că obligația Înalțelor Părți Contractante în temeiul articolului 1 din Convenție de a asigura tuturor persoanelor din jurisdicția lor respectarea drepturilor și libertăților definite de Convenție, coroborată cu articolul 3, cere ca Statele să ia măsuri menite să asigure faptul că indivizii din

jurisdicția lor nu sunt supuși torturii, tratamentelor inumane sau degradante sau pedepsei, inclusiv reținerii în condiții de detenție administrate de persoane particulare (a se vedea *mutatis mutandi*, *H.L.R. împotriva Franței*, 29 aprilie 1997, § 40, rapoarte 1997-III). Copiii și alte persoane vulnerabile, în particular, sunt îndreptățite la protecția Statului, în forma unei descurajări efective împotriva unor astfel de încălcări grave ale integrității persoanele (a se vedea *A. împotriva Marii Britanii*, 23 septembrie 1998, § 22, Rapoarte 1998-VI).

2. Aplicarea principiilor de mai sus prezentei cauze

160. Curtea este de părere că reclamata poate fi considerată ca făcând parte din categoria grupului „persoanelor vulnerabile” îndreptățite la protecția Statului (a se vedea *A. împotriva Marii Britanii*, citat mai sus, § 22). În legătură cu aceasta, ia notă de violența suportată de reclamantă în trecut, de amenințările proferate de H.O. ulterior eliberării sale din pușcărie și de frica reclamantei de violențe viitoare, precum și de contextul ei social, cu alte cuvinte situația vulnerabilă a femeilor în sud-estul Turciei.

161. Curtea observă de asemenea că violența suportată de reclamantă, în forma traumelor fizice și a presiunii psihologice, a fost suficient de gravă pentru a se constitui în rele tratamente în sensul articolului 3 din Convenție.

162. Prin urmare Curtea trebuie să determine în continuare dacă autoritățile naționale au luat măsurile rezonabile pentru a preveni repetarea atacurilor violente împotriva integrității fizice a reclamantei.

163. În desfășurarea acestei analize, și ținând cont de faptul că această Curte oferă o interpretare competentă decisivă a drepturilor și libertăților definite de Secțiunea I din Convenție, Curtea va analiza dacă autoritățile naționale din Turcia au ținut cont suficient de principiile care decurg din deciziile Curții în chestiuni similare, chiar și atunci când s-au referit la alte State.

164. Mai mult, în interpretarea prevederilor Convenției și a sferei de aplicare a obligațiilor Statului în cazuri specifice (a se vedea *mutatis mutandi*, *Demir și Baykara împotriva Turciei* (GC), nrele 34503/97 §§ 85 și 86, ECHR 2008) Curtea va căuta de asemenea orice consens și valori comune care reies din practicile Statelor Europene și ale instrumentelor internaționale specializate, cum ar fi CEDAW, și va lua aminte la evoluția normelor și principiilor în dreptul internațional prin alte dezvoltări, cum ar fi Convenția Belem do Para, care stabilește în mod specific datoriile Statelor referitoare la eradicarea violenței pe bază de gen.

165. Cu toate acestea, rolul Curții nu este acela de a înlocui autoritățile naționale și de a alege în locul lor dintr-o gamă largă de măsuri posibile care ar putea fi luate pentru a asigura respectarea obligațiilor lor pozitive în temeiul articolului 3 din Convenție (a se vedea *mutatis mutandi*, *Bevacqua și S.* citat mai sus, § 82). Mai mult, în temeiul articolului 19 din Convenție și potrivit principiului conform căruia Convenția este menită să garanteze drepturile în mod practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu, Curtea trebuie să se asigure că Statul se achită în mod adecvat de obligația

sa pozitivă de a proteja drepturile celor din jurisdicția sa. (a se vedea *Nikolova și Velichkova împotriva Bulgariei*, nr. 7888/03, § 61, 20 decembrie 2007).

166. Întorcându-se la examinarea faptelor, Curtea ia notă de faptul că autoritățile locale, adică poliția și procurorii, nu au rămas complet pasivi. După fiecare incident care a implicat violență, reclamanta a fost supusă examinării medicale și au fost inițiate proceduri penale împotriva soțului ei. Poliția și autoritățile de urmărire penală l-au interogat pe H.O. în legătură cu faptele lui penale, l-au plasat în detenție în două ocazii, l-au condamnat pentru proferarea de amenințări cu moartea și provocarea de vătămări corporale și, ulterior condamnării pentru înjungherea de șapte ori a reclamantei, l-au obligat la plățirea unei amenzi (a se vedea paragrafele 13, 24 și 44 de mai sus).

167. Cu toate acestea, niciuna dintre aceste măsuri nu a fost suficientă pentru a-l opri pe H.O. din săvârșirea unor noi fapte de violență. În legătură cu aceasta, Guvernul a învinovățit reclamanta pentru faptul că și-a retras plângerile și pentru că nu a reușit să colaboreze cu autoritățile, ceea ce le-a împiedicat pe acestea să continue procedurile penale împotriva lui H.O. în conformitate cu prevederile legislației interne care cer implicarea activă a victimei (a se vedea paragraful 70 de mai sus).

168. Curtea subliniază din nou opinia sa în privința plângerii în temeiul articolului 2 din Convenție, adică necesitatea existenței unui cadru legislativ care să permită autorităților de urmărire penală continuarea anchetelor împotriva lui H.O., în ciuda faptului că reclamanta și-a retras plângerile, opinie bazată pe faptul că violențele săvârșite de H.O. au fost suficient de grave pentru a justifica urmărirea penală și pe existența unei amenințări permanente împotriva integrității fizice a reclamantei (a se vedea paragrafele 137-48 de mai sus).

169. Cu toate acestea, nu se poate spune că autoritățile locale au dat dovadă de diligența necesară pentru a preveni repetarea atacurilor violente împotriva reclamantei, de vreme ce soțul reclamantei le-a săvârșit fără impedimente și fără a fi pedepsit, în detrimentul drepturilor recunoscute de Convenție (a se vedea *mutatis mutandis, Maria da Penha împotriva Braziliei*, cauza 12.051, 16 aprilie 2001, Raportul nr. 54/01, Inter-Am. Ct. H.R., Raport anual 2000, OEA/Ser. L/V.II.111 Doc. 20 rev. (2000), §§ 42-44). Cu titlu de exemplu, Curtea notează că, ulterior primului incident major (a se vedea paragrafele 9 și 10 de mai sus), H.O. a bătut-o din nou grav pe reclamantă, provocându-i leziuni care erau suficiente pentru a-i pune viața în pericol, dar a fost eliberat în așteptarea procesului, „având în vedere natura infracțiunii și faptul că reclamanta își recăpătase starea de sănătate”. Procedurile au fost în cele din urmă sistate pentru că reclamanta și-a retras plângerile (a se vedea paragrafele 13 și 19 de mai sus). Din nou, deși H.O. le-a agresat pe reclamantă și pe mama ei folosindu-se de un cuțit și le-a provocat leziuni grave, autoritățile de urmărire penală au sistat procedurile fără a desfășura vreo anchetă pertinentă (a se vedea paragrafele 20 și 21 de mai sus). De asemenea, H.O. le-a lovit cu mașina pe reclamantă și pe mama acesteia, de data aceasta provocându-i leziuni reclamate și leziuni potențial letale mamei ei. A petrecut douăzeci și cinci de zile în închisoare și a primit o amendă pentru provocarea de leziuni grave mamei reclamantei (a se vedea paragrafele 23-26 de mai sus). În cele din urmă, Curtea a fost

surprinsă în mod special de decizia Curții de Magistrați din Diyarbakir, de a-l pedepsi pe H.O pentru înjungherea de șapte ori a reclamantei numai prin impunerea unei amenzi reduse, care putea fi plătită în rate (a se vedea paragrafele 37, 44 de mai sus).

170. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că răspunsul față de comportamentul fostului soț al reclamantei a fost în mod evident neadecvat gravității infracțiunilor în chestiune (a se vedea *mutatus mutandis, Ali și Ayşe Duran împotriva Turciei*, nr. 42942/02, § 54, 8 aprilie 2008). Așadar observă că deciziile judiciare în această cauză evidențiază o lipsă de eficacitate și un anumit nivel de toleranță și nu au avut un efect preventiv sau de descurajare semnificativ asupra comportamentului lui H.O.

171. În legătură cu afirmația Guvernului conform căreia, în plus față de remediile disponibile în temeiul Legii nr. 4320, reclamanta ar fi putut să caute adăpost într-unul dintre căminele înființate pentru protecția femeilor, Curtea notează că până la 14 ianuarie 1998 - data la care a intrat în vigoare Legea nr. 4320 - legea turcă nu prevedea măsuri administrative și polițienești specifice destinate protejării persoanelor vulnerabile împotriva violenței domestice. Chiar și după acea dată, nu pare că autoritățile interne au aplicat în mod efectiv măsurile și sancțiunile prevăzute de acea Lege, cu scopul protejării reclamantei împotriva soțului ei. Luând în considerare volumul total de fapte violente săvârșite de H.O., parchetul ar fi trebuit să aplice din proprie inițiativă măsurile conținute în Legea nr. 4320, fără a aștepta o cerere specifică venită din partea reclamantei pentru implementarea Legii nr. 4320.

172. Acestea fiind spuse, chiar presupunând că reclamanta ar fi fost primită într-unul dintre cămine, așa cum a sugerat Guvernul, Curtea ia notă de faptul că aceasta ar fi reprezentat numai o soluție temporară. Mai mult, nu s-a sugerat că ar fi existat vreun aranjament oficial pentru a asigura securitatea victimelor cazate în acele cămine.

173. În cele din urmă, Curtea notează cu profundă îngrijorare faptul că violența suportată de reclamantă nu s-a sfârșit și că autoritățile au dat dovadă în continuare de pasivitate. În legătură cu aceasta, Curtea subliniază că imediat după eliberarea din închisoare, H.O. a proferat din nou amenințări la adresa integrității fizice a reclamantei (a se vedea paragraful 59 de mai sus). În ciuda petiției reclamantei din 15 aprilie 2008 prin care cerea autorităților de urmărire penală să ia măsuri pentru protecția ei, nu a fost întreprinsă nicio acțiune până după momentul în care Curtea a cerut Guvernului să furnizeze informații despre măsurile care au fost luate de autoritățile lor. În urma acestei cereri, la indicațiile Ministerului de Justiție, parchetul din Diyarbakir l-a interogat pe H.O. în legătură cu amenințările cu moartea proferate de acesta și a luat declarații de la iubitul actual al reclamantei (a se vedea paragrafele 60-67 de mai sus).

174. Reprezentantul legal al reclamantei a informat din nou Curtea despre faptul că viața reclamantei era în pericol imediat, având în vedere eșecul continuu al autorităților de a lua măsurile necesare pentru a proteja viața clienței sale (a se vedea paragraful 68 de mai sus). Se pare că în urma transmiterii acestei plângeri și a solicitării Curții de a primi o explicație în legătură cu aceasta,

autoritățile locale au instituit măsuri specifice care să asigure protecția reclamantei (a se vedea paragraful 69 de mai sus).

175. Având în vedere ineficiența generală a remediilor sugerate de Guvern cu privire la plângerile în temeiul articolului 3, Curtea respinge obiecția Guvernului pentru neepuizarea remediilor interne.

176. Curtea concluzionează că a existat o încălcare a articolului 3 din Convenție ca rezultat al eșecului autorităților Statului de a lua măsurile preventive în forma unei descurajări efective a încălcării grave a integrității personale a reclamantei de către soțul ei.

IV. PRIVTOR LA PRESUPUSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 14 DIN CONVENȚIE COROBORAT CU ARTICOLELE 2 ȘI 3

177. Reclamanta s-a plâns în temeiul articolului 14 din Convenție coroborat cu articolele 2 și 3, de faptul că ea și mama ei au fost discriminate pe bază de gen.

Articolul 14 din Convenție prevede:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

A. Argumentele părților

(...)

B. Motivarea Curții

1. Principii relevante

183. În hotărârea recentă din cauza *D.H și alții împotriva Republicii Cehe* (GC), nr. 57325/00, 13 noiembrie 2007, §§ 175-80, ECHR 2007-IV), Curtea a stabilit următoarele principii în chestiunea discriminării:

„175. Curtea a stabilit în jurisprudența sa că discriminarea înseamnă tratarea în mod diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, a persoanelor în situații în mod relevant similare (a se vedea *Willis împotriva Marii Britanii*, nr. 36042/97, § 48, ECHR 2002-IV și *Okpiz împotriva Germaniei*, nr. 59140/00, § 33, 25 octombrie 2005)...Curtea a acceptat de asemenea că o politică generală sau o măsură care are efecte ce aduc prejudicii unui anume grup particular, poate fi considerată discriminatorie în ciuda faptului că nu este ținută în mod special către acel grup (a se vedea *Hugh Jordan împotriva Marii Britanii*, nr. 24746/94), § 154, 4 mai 2001), și *Hoogendijk împotriva Olandei* (dec), nr. 58461/00, 6 ianuarie 2005) și că o discriminare care potențial contravine Convenției poate rezulta dintr-o situație *de facto* (a se vedea *Zarb Adami împotriva Maltei*, nr. 17209/02), § 76(, ECHR 2006-VIII)).

...

177. În ceea ce privește sarcina de a dovedi în acest domeniu, Curtea a stabilit că odată ce reclamantul a demonstrat diferența în tratament, Guvernul este cel care trebuie să demonstreze că aceasta a fost justificată (a se vedea, printre altele, *Chassagnou și alții împotriva Franței* (GC), nrele. 25088/94, 28331/95 și 28443/95, §§ 91-92, ECHR 1999-III, și *Timishev (împotriva Rusiei*, nrele 55762/00 și 55974/00, § 57(, ECHR 2005-XII)).

178. Cât privește întrebarea vizavi de ce constituie probă *prima facie* care poate să mute sarcina de a dovedi asupra Statului pârât, Curtea a afirmat în *Nachova și alții ((împotriva Bulgariei* (GC), nrele 43577/98 și 43579/98, § 147 (,ECHR 2005-VII)) că în procedurile desfășurate înaintea ei, nu există limite procedurale pentru admisibilitatea probelor sau formule predefinite pentru evaluarea lor. Curtea adoptă concluziile, care sunt, în opinia ei, susținute de evaluarea liberă a tuturor probelor, inclusiv a constatărilor care pot decurge din fapte și din observațiile părților. În conformitate cu jurisprudența sa consacrată, probele pot decurge din coexistența unor concluzii suficient de puternice, clare și concordante sau ale unor prezumții necontestate ale faptelor. Mai mult, nivelul de credibilitate necesar pentru a se ajunge la o anumită concluzie și distribuirea sarcinii de a dovedi sunt intrinsec legate de specificitatea faptelor, natura acuzațiilor făcute și dreptul din Convenție care este în joc.

179. Curtea a recunoscut de asemenea că procedurile Convenției nu se pretează întotdeauna unei aplicări riguroase a principiului *affirmanti incumbit probatio* (cel care face o acuzație este cel care trebuie să demonstreze acea acuzație - a se vedea *Aktaş împotriva Turciei*, nr. 24351/94, § 272, ECHR 2003-V). În anumite circumstanțe , în care evenimentele în chestiune sunt cunoscute în exclusivitate sau în cea mai mare măsură, de către autorități, se poate considera că este sarcina autorităților să furnizeze o explicație convingătoare și satisfăcătoare (a se vedea *Salman împotriva Turciei* (GC) nr. 21986/93, § 100, ECHR 2000-VII și *Anguelova împotriva Bulgariei*, nr. 38361/97, § 111, ECHR 2002-IV). În *Nachova și alții* (citată mai sus) Curtea nu a exclus cerința ca Statul pârât să infirme o acuzație discutabilă de discriminare în anumite cazuri, chiar dacă a considerat că ar fi dificil să facă astfel în acel caz particular, în care acuzația era că o faptă de violență fusese motivată de prejudecăți rasiale. A luat notă în legătură cu aceasta de faptul că în sistemele juridice din multe țări dovada efectului discriminatoriu al unei politici, decizii sau practici ar elimina necesitatea de a dovedi intenția legată de o presupusă discriminare la angajare sau în furnizarea de servicii.

180. Cât despre faptul dacă statisticile pot constitui o dovadă, Curtea a afirmat în trecut că statisticile nu pot prin ele însele să dovedească o practică care ar putea fi calificată ca fiind discriminatorie (a se vedea *Hugh Jordan*, citat mai sus, § 154). Cu toate acestea, în cauze mai recente în chestiunea unei discriminări în care reclamantul au pretins o diferențiere în efectul unei măsuri generale sau al unei situații *de facto* (a se vedea *Hoogendijk*, citat mai sus și *Zarb Adami*, citat mai sus, §§ 77-78), Curtea s-a bazat în mare măsură pe statisticile prezentate de părți pentru a stabili o diferențiere în tratament între două grupuri (bărbați și femei) în situații similare.

Astfel, în *Hoogendijk* Curtea a declarat: „În cazurile în care un reclamant poate să demonstreze, pe baza unor statistici oficiale incontestabile, existența indicației *prima facie* că o normă specifică - chiar dacă formulată într-o manieră neutră - afectează de fapt un procentaj clar mai mare de femei decât de bărbați, Guvernul pârât este cel care trebuie să demonstreze că acesta este rezultatul unor factori specifici care nu au legătură cu nicio discriminare pe bază de sex. Dacă sarcina demonstrării faptului că diferența între impactul pe care îl are asupra bărbaților și cel pe care îl are asupra femeilor nu este în practică

discriminatorie nu se transferă asupra Guvernului pârât, în practică va fi foarte greu de dovedit pentru reclamantul discriminarea indirectă.”

2. Aplicarea principiilor de mai sus faptelor prezentei cauze

(a) Semnificația discriminării în contextul violenței domestice

184. Curtea menționează de la început că atunci când ia în considerare obiectul și scopul prevederilor Convenției, are de asemenea în vedere contextul dreptului internațional al chestiunii legale cu care se confruntă. Fiind alcătuite dintr-un set de reguli și principii care sunt acceptate de marea majoritate a statelor, standardele comune internaționale sau dreptul intern ale Statelor Europene reflectă o realitate pe care Curtea nu o poate ignora atunci când este chemată să clarifice domeniul de aplicare al unei prevederi a Convenției pe care niște mijloace mai convenționale de interpretare nu au fost capabile să îl stabilească cu un grad satisfăcător de certitudine (a se vedea *Saadi împotriva Marii Britanii* (GC), nr. 13229/03, § 63, ECHR 2008, citat în *Demir și Baykara*, citat mai sus, § 76).

185. În legătură cu aceasta, atunci când ia în considerare definiția și domeniul de aplicare al discriminării împotriva femeii, pe lângă sensul mai general al discriminării așa cum a fost determinat în jurisprudența sa (a se vedea paragraful 183 de mai sus), Curtea trebuie să țină cont și de prevederile unor instrumente juridice mai specializate și de deciziile organelor juridice internaționale în chestiunea violenței împotriva femeilor.

186. În acel context, CEDAW definește discriminarea împotriva femeii în temeiul articolului 1 astfel:

„...orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are drept efect sau scop să compromită ori să anihileze recunoașterea, beneficiul și exercitarea de către femei, indiferent de starea lor matrimonială, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, a drepturilor omului și libertăților fundamentale, în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu.”

187. Comitetul CEDAW a reamintit faptul că violența împotriva femeii, inclusiv violența domestică, este o formă de discriminare împotriva femeii (a se vedea paragraful 74 de mai sus).

188. Comisia Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului a recunoscut în mod expres legătura dintre violența pe bază de gen și discriminare, subliniind în rezoluția 2003/45 că „toate formele de violență împotriva femeilor apar în contextul discriminării *de jure* și *de facto* împotriva femeii și al statului inferior acordat femeilor în societate și sunt exacerbate de obstacolele pe care femeile le întâmpină atunci când caută remedii din partea Statului.”

189. Mai mult, Convenția Belem da Para, care este până acum singurul tratat regional multilateral pentru drepturile omului care tratează exclusiv chestiunea violenței împotriva femeii, descrie dreptul fiecărei femei de a fi liberă de violență, incluzând, printre altele, dreptul de a fi liberă de toate formele de discriminare.

190. În sfârșit, Comisia Inter-Americană a caracterizat de asemenea violența împotriva femeilor ca o formă de discriminare datorată eșecului Statului de a exercita diligența necesară pentru a preveni și investiga plângerile referitoare la violența domestică (a se vedea *Maria da Penha împotriva Braziliei*, citat mai sus).

191. Rezultă din regulile și deciziile mai sus menționate că eșecul Statului de a proteja femeile împotriva violenței domestice încalcă dreptul acestora la protecție egală a legii și că nu este necesar ca acest eșec să fie intenționat.

(b) Abordarea violenței domestice în Turcia

192. Curtea observă că deși dreptul turcesc în vigoare la momentul relevant nu făcea o distincție specifică între bărbați și femei când era vorba despre exercitarea drepturilor și libertăților lor, era nevoie să fie aliniată cu standardele internaționale în privința statutului femeilor într-o societate democratică și pluralistă. Precum Comitetul CEDAW (a se vedea Comentariile în Concluzie al raportului periodic comun al aptrulea și al cincilea al Turciei CEDAW/C/TUR/4-5 și Corr.1, 15 februarie 2005, §§ 12-21), Curtea salută reformele desfășurate de Guvern, mai ales adoptarea Legii nr. 4320 care prevede măsuri specifice pentru protecția împotriva violenței domestice. Astfel pare că pretinsa discriminare în chestiune nu a fost bazată pe legislație *per se*, ci mai degrabă a rezultat din atitudinea generală a autorităților locale, cum ar fi maniera în care erau tratate femeile în secțiile de poliție atunci când rapotau incidente de violență domestică și pasivitatea judiciară în furnizarea unei protecții efective victimelor. Curtea observă că Guvernul Turc a recunoscut deja dificultățile pe care le întâmpină în practică când s-a discutat chestiunea în fața Comitetului CEDAW (*ibid.*).

193. În această privință, Curtea notează faptul că reclamanta a prezentat rapoarte și statistici pregătite de două organizații non-guvernamentale principale, Asociația Baroului din Diyarbakir și Amnesty International, cu scopul de a demonstra discriminarea împotriva femeilor (a se vedea paragrafele 94-97 și 99-104 de mai sus). Ținând cont de faptul că constatările și concluziile la care s-a ajuns în aceste rapoarte nu au fost disputate de Guvern în niciun stadiu al procedurilor, Curtea le va analiza împreună cu propriile constatări în prezenta cauză (a se vedea *Hoogendijk împotriva Olandei* (dec.), nr. 54861/00, 6 ianuarie 2005 și *Zarb Adami împotriva Maltei*, nr. 17209/02, §§ 77-78, ECHR 2006-VIII).

194. După examinarea acestor rapoarte, Curtea constată că numărul cel mai mare de victime raportate ale violenței domestice este în Diyarbakir, unde locuia victima la momentul relevant, și că victimele erau toate femei care suportaseră mai ales violența fizică. Marea majoritate a acestor femei erau de origine kurdă, analfabete sau cu un nivel inferior de educație, și în general fără o sursă independentă de subzistență (a se vedea paragraful 98 de mai sus).

195. Mai mult, se pare că există probleme serioase în implementarea Legii nr. 4320, care a fost invocată de Guvern drept unul dintre remediile pentru femeile care se confruntă cu violența domestică. Studiul desfășurat de organizațiile mai-sus menționate indică faptul că atunci când victimele raportează violența domestică la secțiile de poliție, ofițerii de poliție nu investighează

plângerile lor, ci își asumă rolul de mediator, încercând să convingă victimele să se întoarcă acasă și să renunțe la plângere. În legătură cu aceasta, ofițerii de poliție consideră problema ca fiind „o chestiune de familie în care nu pot interveni” (a se vedea paragrafele 92, 96 și 102 de mai sus).

196. Rezultă de asemenea din aceste rapoarte că există niște întârzieri excesive în emiterea interdicțiilor în temeiul Legii nr. 4320 de către instanțe, pentru că instanțele le tratează ca pe o formă de acțiune de divorț, nu ca pe o acțiune urgentă. Întârzierile sunt de asemenea frecvente atunci când se pune problema transmiterii interdicțiilor către agresori, având în vedere atitudinea negativă a a ofițerilor de poliție (a se vedea paragrafele 91-93, 95 și 101 de mai sus). Mai mult, făptuitorii violenței domestice nu par să primească pedepse cu efect de descurajare, pentru că instanțele diminuează sentințele pe baza obiceiurilor, tradiției și onoarei (a se vedea paragrafele 103 și 106 de mai sus).

197. Ca rezultat al acestor probleme, rapoartele sus-menționate sugerează că violența domestică este tolerată de către autorități și că remediile indicate de către Guvern nu funcționează efectiv. Constatări similare și îngrijorări au fost exprimate de către Comitetul CEDAW atunci când a observat „persistența violenței împotriva femeilor, inclusiv violența domestică, în Turcia” și a cerut statului pârât să intensifice eforturile pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor. A subliniat în continuare nevoia de a implementa pe deplin și a monitoriza cu atenție efectivitatea Legii nr. 4320 pentru protecția familiei și a politicilor conexe pentru a preveni violența împotriva femeilor și a furniza protecție și servicii de suport victimelor și pentru a pedepsi și reabilita infractorii (a se vedea Comentarii în Concluzie, 28).

198. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că reclamanta a putut să demonstreze, susținută de informații statistice incontestabile, existența indicațiilor *prima facie* că violența domestică afectează în principal femeile și că pasivitatea judiciară generală și discriminatorie în Turcia a creat un climat favorabil violenței domestice.

(c) Dacă reclamanta și mama ei au fost discriminate pe baza eșecului autorităților de a furniza o protecție egală a legii

199. Curtea a stabilit că sistemul penal, așa cum a funcționat în prezenta cauză, nu a avut un efect de descurajare adecvat capabil să asigure prevenția efectivă a faptelor nelegale ale lui H.O. împotriva integrității personale a reclamantei și a mamei acesteia și astfel au încălcat drepturile acestora în temeiul articolelor 2 și 3 din Convenție.

200. Ținând cont de constatările de mai sus conform cărora pasivitatea judiciară generală și discriminatorie din Turcia, chiar dacă neintenționată, a afectat în principal femeile, Curtea consideră că violența suportată de reclamantă și de mama ei poate fi considerată violență de bază de gen, care este o formă de discriminare împotriva femeilor. În ciuda reformelor desfășurate de Guvern în ultimii ani, apatia generală a sistemului judiciar și impunitatea de care se bucură agresorii, așa cum s-a constatat în prezenta cauză, au indicat că nu a existat o angajare suficientă

de a lua măsurile adecvate pentru a adresa violența domestică (a se vedea, mai ales, secțiunea 9 a Recomandărilor Generale ale Comitetului CEDAW, nr. 19, citat mai sus).

201. Având în vedere ineficiența remediilor domestice în furnizarea protecției egale a legii pentru reclamantă și mama ei în exercitarea drepturilor lor garantate de articolele 2 și 3 din Convenție, Curtea reține că au existat circumstanțe speciale care au absolvit reclamanta de obligația ei de a epuiza remediile domestice. Așadar respinge obiecția Guvernului referitoare la ne-epuizarea căilor de atac interne în legătură cu plângerea în temeiul articolelor 2 și 3 din Convenție.

202. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că în prezenta cauză a existat o încălcare a articolului 14 din Convenție coroborat cu articolele 2 și 3.

V. PRESUPUSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 6 ȘI 13 DIN CONVENȚIE

(...)

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

206. Articolul 41 din Convenție prevede:

”Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoloalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

(...)

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN MOD UNANIM CURTEA

1. Respinge excepția Guvernului legată de presupusul eșec de a respecta regula celor șase luni;
2. Alătură fondului plângerilor în temeiul articolelor 2,3 și 14 din Convenție, excepția Guvernului privind neepuizarea remediilor domestice și le respinge;
3. Declară cererea admisibilă;
4. Hotărăște că a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție legată de decesul mamei reclamantei;
5. Hotărăște că a existat o încălcare a articolului 3 din Convenție legată de eșecul autorităților de a o proteja de reclamantă împotriva violenței domestice săvârșite de fostul ei soț;
6. Hotărăște că nu este nevoie să analizeze plângerile în temeiul articolelor 6 și 13 din Convenție;
7. Hotărăște că a existat o încălcare a articolului 14 din Convenție coroborat cu articolele 2 și 3;

Hotărăște

(a) că Statul pârât trebuie să-i plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art.44 § 2 din Convenție, următoarele sume, convertite în Lire Turcești, la cursul aplicabil la data tranzacției:

(i) un total de 30000 de EUR (treizeci de mii de euro), plus orice sumă datorată de reclamantă cu titlu de impozit, drept pagube morale;

(ii) 6500 EUR (șase mii cinci sute de euro), minus 1494 EUR (o mie patru sute nouăzeci și patru de euro) primiți cu titlu de asistență juridică de la Consiliul European, plus orice sumă datorată de reclamantă cu titlu de impozit, drept cheltuieli de judecată;

(b) că de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

9. Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în engleză și comunicată în scris la 9 iunie 2009, în temeiul art. 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Santiago Quesada

Grefier de secție

Josep Casadevall

Președinte

Date de contact Proiectul „VioGen – RoJust”

Adresă: Intrarea Camil Petrescu, nr. 5, Sector 1, București

Telefon: +40 21 313 0059

Mail: secretariat@anes.gov.ro

Mai multe informații despre proiect pot fi accesate la următoarele linkuri:

<https://anes.gov.ro/viogen-rojust/>

<https://www.facebook.com/egalitadedesanse>